

BOXHOLMS KOMMUN

Naturvårdsprogram för Boxholms kommun

Del 2: Åtgärder 2015-2019

Antaget av Kommunfullmäktige 2015-03-16

Titel: Naturvårdsprogram för Boxholms kommun, Del 2: Åtgärder 2015-2019
Utgiven av: Miljökontoret, Boxholms kommun
Omslagsfoto: Åsabackarnas naturreservat, foto: Miljökontoret

Detta dokument är en omarbetning av föregående naturvårdsprogram som antogs 2002. Omarbetningen har genomförts av Frida Nilsson, kommunekolog på Miljökontoret. Alla foton i rapporten är tagna av Miljökontoret om inget annat anges.

Programmet kan beställas från Miljökontoret tfn 0142-850 00, eller laddas ner från kommunens hemsida <http://www.boxholm.se>.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
Omfattning.....	3
Genomförande och uppföljning.....	3
2. Åtgärder	4
Levande sjöar och vattendrag	4
Myllrande våtmarker	6
Levande skogar	7
Ett rikt odlingslandskap.....	8
God bebyggd miljö	9
Ett rikt växt- och djurliv.....	10
Information och naturvägledning	11
3. Åtgärdernas koppling till kommunmålen.....	13
4. Finansiering och kostnader	16

Naturvårdare i arbete vid Staffansbo.

1. Inledning

I Boxholms kommun finns många vackra och värdefulla naturområden. Närheten till gröna skogar, blomstrande hagmarker och glittrande vatten ger livskvalitet som är väl värd att ta vara på. Kommunen har en viktig roll i skötsel och bevarande av våra värdefulla miljöer. Naturvårdsprogrammet är ett betydelsefullt verktyg i det arbetet. Naturvårdsprogrammet utgör dels ett samlat kunskapsunderlag om kända naturvärden, och dels en redogörelse för kommunens mål och ambitioner med naturvården.

Boxholms naturvårdsprogram består av tre delar:

Del 1 – Natur och naturvård

Del 2 – Åtgärder

Del 3 – Objektskatalog

Det här dokumentet utgör del 2 av Boxholms naturvårdsprogramms tre delar. I denna del redovisas kommunens ambitioner i naturvårdsarbetet under de närmaste fem åren. Åtgärderna är även kopplade till riksdagens antagna miljömål. Naturvårdsprogrammets del 1 ger en bakgrundsbeskrivning om natur och naturvård i Boxholms kommun. Del 3 innehåller beskrivningar och geografisk avgränsning av kända områden med naturvärden i Boxholms kommun. Del 3 finns endast tillgänglig i digital form via kommunens hemsida.

Omfattning

Syftet med strategierna och åtgärderna som presenteras i detta dokument är att de ska bidra till att de nationella miljömålen samt de kommunala målen för naturvården uppfylls. Huvudfokus har lagts på miljömålen. I kapitel två

listas åtgärderna efter de sex nationella miljö kvalitetsmålen som framförallt berör naturvården i Boxholms kommun. Att informera om och tillgängliggöra värdefull natur är också viktigt i naturvårdsarbetet. Därför är "information och naturvägledning" ett eget målområde. I kapitel tre är åtgärderna i istället sorterade efter kopplingen till Boxholms kommuns mål för naturvården.

Strategier och åtgärder kategoriseras efter följande målområden:

- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Information och naturvägledning

Genomförande och uppföljning

Åtgärderna ska genomföras under programperioden 2015-2019. Därefter ska åtgärdsprogrammet utvärderas och revideras med nya åtgärder. Programmet ska dessutom ses över en gång per år och åtgärderna föras in i nästföljande års verksamhetsplan som antas av respektive nämnd. För uppföljningsarbetet ansvarar miljönämnden.

En ansträngning har gjorts att hålla åtgärdsförslagen så konkreta som möjligt, för att man enkelt ska kunna utvärdera om de har uppfyllts. I första hand har åtgärder som kommunen själv ansvarar för och utför medtagits, och främst de som ligger inom miljönämndens ansvarsområde.

2. Åtgärder

Levande sjöar och vattendrag

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

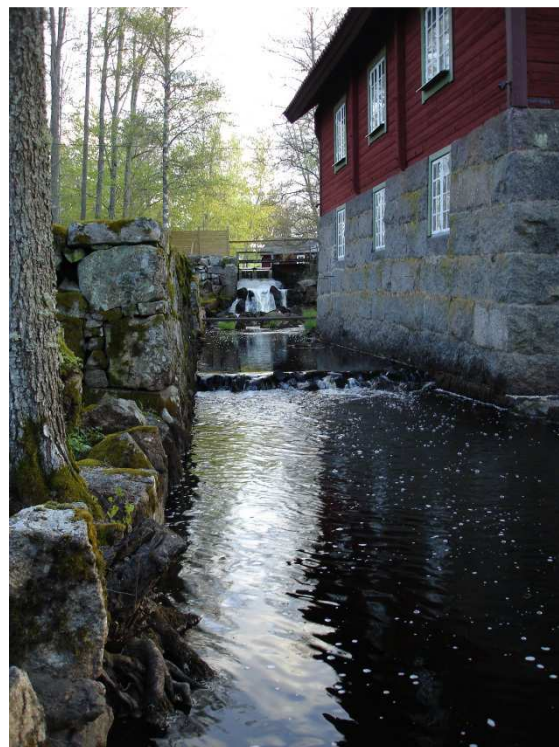
”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Vatten är en livsnödvändig resurs på jorden. Det nyttjas exempelvis för dricksvatten, odling, friluftsliv, energiproduktion m.m. Många organismer är beroende av olika typer av vattenmiljöer under hela eller delar av sin livscykel. Tillgång till vatten av god kvalitet är nödvändigt för vår framtida försörjning.

Mänsklig aktivitet som hotar vattnets kvalitet och förutsättningarna för livet i och omkring det har pågått under lång tid. Övergödning ger problem med algblooming, bottendöd och kraftiga förändringar av växt- och djurliv. Fysiska ingrepp i miljön såsom byggnation av kraftverk och vägar påverkar vattenmiljön avsevärt, bland annat genom att utgöra vandringshinder för t.ex. fisk. I skogsbygderna är försurningen ett stort problem för känsliga arter. Storskaliga skogsavverkningar påverkar vattenföringen och gör att organiskt material förs ut i bäckar och sjöar. Speciellt känsliga är närområdena till vattendrag med höga biologiska värden. Spridning av miljögifter utgör också ett hot. I Östergötland är det största problemet förekomsten av kvicksilver i sötvattensfisk. Införsel av främmande arter i våra vattenmiljöer kan ställa till med stora problem i den naturliga näringskedjan och slå ut naturligt förekommande arter. Exempelvis har införseln av signalkräfta bidragit till att vår inhemska art flodkräfta numera är utrotningshotad.

I Sverige utgår vattenförvaltningen från EU:s ramdirektiv för vatten. Det övergripande målet för vattenförvaltningen är att våra vatten ska uppnå god status senast till år 2027. Med god status menas att vattenmiljöerna ska utgöra goda livsmiljöer för naturligt förekommande djur- och växter och att halter av farliga ämnen inte överstigs. För grundvatten innebär god kemisk status även att tillgången på grundvatten ska vara tillräckligt god.

På sin väg genom landskapet tar vattnet inga hänsyn till administrativa gränser mellan t.ex. län eller kommuner. Därför utgår vattenförvaltningen numera utifrån naturens egna gränser för vattnets flöde, de så kallade avrinningsområdena. Inom avrinningsområdena samverkar många olika aktörer för att bevara och förbättra vattenmiljön i Sverige. På lokal nivå finns t.ex. vattenråd vars roll är att hjälpa myndigheter med kunskap om det egna vattenområdet och föra ut föreslagna åtgärder på lokal nivå.

Lillån vid Rickelhag. Dammar utgör hinder för fisk och andra vattenlevande organismer som vandrar i vattendragen under sin livstid. Genom att modifiera, riva upp eller skapa vandringsvägar runt hindret skapas förutsättningar för arter att åter vandra fritt i vattendraget.

För att miljö kvalitetsmålet ”levande sjöar och vattendrag” ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategier:

- Verka för att god ekologisk status uppnås i kommunens sjöar och vattendrag
- Höja kunskapsnivån om kommunens sjöar och vattendrag

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Verka för att god ekologisk status uppnås i kommunens sjöar och vattendrag	Fortsatt deltagande i kalkningsprogram för försurade sjöar och vattendrag enligt länets kalkningsprogram.	Kommunstyrelsen Miljönämnden i samarbete med Länsstyrelsen
Verka för att god ekologisk status uppnås i kommunens sjöar och vattendrag	Medverka i vattenråd för Motala ström sydvästra, för att främja/initiera vattenvårdande projekt.	Miljönämnden
Verka för att god ekologisk status uppnås i kommunens sjöar och vattendrag	Fortsatt medverkan i arbetet för god ekologisk status i Rinnasjön.	Miljönämnden i samarbete med byalaget
Verka för att god ekologisk status uppnås i kommunens sjöar och vattendrag	Delta i projekt som leder till att minska belastningen av skräp i sjön Sommen.	Kommunstyrelsen Miljönämnden i samarbete med Naturum Sommen
Höja kunskapsnivån om kommunens sjöar och vattendrag	Medverka till att en regional inventering av sjöar genomförs i samarbete inom länet	Miljönämnden i samarbete med Länsstyrelsen och länets kommuner
Höja kunskapsnivån om kommunens sjöar och vattendrag	Medverka i miljöövervakning av sötvatten i enlighet med länsstyrelsens program.	Miljönämnden i samarbete med Länsstyrelsen

Abborregölen är en av de små näringsfattiga gölar som förekommer i skogsbygden. Gölarna omges oftast av kärr och mossmark och några av dem är utpekade som nationellt värdefulla i Länsstyrelsens sammanställning över värdefulla sötvattenmiljöer.

Myllrande våtmarker

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

Våtmarker är ett samlingsnamn för fuktiga områden på olika slags mark, t.ex. myrar, sumpskogar, fuktängar, kalkkärr, fukthedar och mader. Variationen är stor vad gäller öppenhet, fuktighet, näringsförhållanden och sammansättning av arter. Ett stort antal djur och växter är knutna till olika våtmarksmiljöer.

Många ekosystemtjänster genereras av våtmarker. Till exempel bidrar våtmarker till att rena vatten, binda och lagra kol, binda läckande näringsämnen och minska risken för översvämningar genom att utjämna vattenflöden.

Under 1800-talet började förstörelsen av våra våtmarker ta fart. Idag är de flesta våtmarkerna påverkade av utdikning, torvbrytning, avverkning eller uppodling. Förutom aktiv förstörelse av miljön innebär även minskad hävd att många av våra våtmarker växer igen, vilket har lett till stor förändring av naturmiljön. Detta innebär en stor förlust av livsmiljöer för en mångfald av arter, men även sämre förutsättningar att nyttja de ekosystemtjänster som våtmarker tillhandahåller. Sedan 1980-talet har våtmarkerna fått ett starkare skydd, bland annat genom markavvattningsförbudet.

För att uppnå miljö kvalitetsmålet ”myllrande våtmarker” måste kvarvarande opåverkade våtmarker med höga natur- och kulturvärden skyddas, påverkade våtmarker restaureras och nya

våtmarker skapas. Det är även viktigt att omgivande mark sköts på ett uthålligt sätt som inte påverkar våtmarkerna negativt.

Våtmarker har en utjämnande effekt på höga vattenflöden och minskar därför risken för översvämningar.

För att miljö kvalitetsmålet ”myllrande våtmarker” ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategi:

- *Verka för att bevara och skapa nya biologiska rika våtmarker och småvatten*

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Verka för att bevara och skapa nya biologiskt rika våtmarker och småvatten	I arbetet med lokalt omhändertagande av dagvatten skapa dammar, bäckar mm som är biologiskt rika och estetiskt tilltalande.	Kommunstyrelsen Miljönämnden

Levande skogar

Riksdagens definition av miljökvalitetsmålet:

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Våra skogar är en del av jordens lungor. De utgör viktiga livsmiljöer för en lång rad organismer. Skogen påverkar klimatet på såväl global som lokal nivå. Den reglerar t.ex. det globala klimatet genom att fungera som kolsänka och bidra till att minska den globala uppvärmningen. På en regional och lokal nivå påverkas vind, temperatur och nederbörd av skogen. Andra viktiga ekosystemtjänster som skogen fyller är t.ex. erosionskydd, samt dämpning av avrinning och höga vattenflöden. I gränzonen mellan skog och öppen mark finns värdefulla brynzoner som är viktiga livsmiljöer för bland annat pollinerande insekter. För många är vistelse i skog förknippat med rekreation och friluftsliv, en möjlighet som vi bör ta till vara på.

Under det senaste århundradet har skogen genomgått stora förändringar. Andelen lövträd har minskat, andelen gammelskogar har minskat, skogsbeten har upphört med mörkare skogar som följd, omfattande dikning har skett och mängden död ved har minskat. Följden har blivit en skog som är mindre varierad och med sämre förutsättningar för den biologiska mångfalden. När biologiskt

värdefulla biotoper försvinner kommer de kvarvarande att hamna allt längre ifrån varandra, omgivna av kulturskogar där många arter inte kan leva. Dessa värdekärnor blir sålunda allt mer isolerade. Isoleringen hindrar spridning av växter och djur mellan värdekärnorna och blir de alltför små och få kan de inte längre hysa livskraftiga bestånd av hotade och hänsynskrävande djur och växter. För att vända den negativa trenden behöver andelen gammelskog öka, liksom mängden död ved. Större hänsyn behöver tas vid avverkningar och mer skog behöver skyddas.

För att miljökvalitetsmålet ”levande skogar” ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategier:

- *Verka för ett hållbart skogsbruk där hänsyn tas till naturvärden och sociala värden.*
- *Kunskapsnivån om skogens naturvärden ska höjas*

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Verka för ett hållbart skogsbruk där hänsyn tas till naturvärden och sociala värden.	Funkera som remissinstans till Skogsstyrelsen vid avverkningsanmälningar som berör naturvårdsprogrammets objekt och övriga områden med höga natur-/rekreationsvärden.	Miljönämnden i samarbete med Skogsstyrelsen
Verka för ett hållbart skogsbruk där hänsyn tas till naturvärden och sociala värden.	Verka för att förekomsten av grova träd/hålträd/död ved ökar på kommunens egen mark	Miljönämnden Kommunstyrelsen
Kunskapsnivån om skogens naturvärden ska höjas	Inventering av strandnära miljöer i Sommen. Fokus på skogar och branter varom bristande kunskap råder.	Miljönämnden
Kunskapsnivån om skogens naturvärden ska höjas	Inventering av tjäderskogar/-lekplatser. Information och rådgivning till markägare angående skötsel.	Miljönämnden
Kunskapsnivån om skogens naturvärden ska höjas	Kartläggning av grova träd med behov av frihuggning i kommunen. Prioriterade träd väljs ut och samråd med markägare att frihugga genomförs. Uppmärksamma möjlighet att söka NOKÅS-bidrag	Miljönämnden i samarbete med berörda markägare

Ett rikt odlingslandskap

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks”

Odlingslandskapet bjuder på en mängd olika miljöer. Förutom hagmarker, åkrar och ängar, hör även alléer, odlingsrösen, åkerholmar, vägrenar och andra småbiotoper till odlingslandskapets variationsrika miljöer. Årtusenden av mänskligt brukande av jorden har format ett landskap som är mycket rikt på såväl arter som kulturhistoria. De många arter som är knutna hit är beroende av att jorden fortsätter att brukas, men även av att vissa metoder används.

Det främsta hotet mot ett rikt odlingslandskap är upphörd hävd med igenväxning som följd. Ofta är det de torraste och minst produktiva markerna som tas ur produktion först. Pollinerande insekter som är beroende av dessa blomrika och sandiga marker, har därför minskat drastiskt. Ett allt intensivare och mer rationellt jordbruk har också lett till minskande mångfald. Större åkrar, bortrensning av småbiotoper och gödsling av gräsmarker har skapat ett allt mer homogent landskap där konkurrenssvaga arter har svårt att överleva.

För att leva upp till miljö kvalitetsmålet ”ett rikt odlingslandskap” måste andelen hävdad ängs- och hagmark öka. För att bevara ett variationsrikt landskap behöver vi se till att även marker med låg produktionsförmåga och mindre enheter hävdas. Vi behöver också säkra spridningsvägar för vilda

växt- och djurarter mellan de värdefulla biotoperna.

Djur som betar i våra hagar krävs för att bibehålla ett öppet och artrikt odlingslandskap.

För att miljö kvalitetsmålet ”ett rikt odlingslandskap” ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategier:

- Verka för att andelen hävdad ängs- och betesmark i kommunen ökar.
- Verka för hållbart brukande

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Verka för att andelen hävdad ängs- och betesmark i kommunen ökar.	Ta fram ett arbetssätt för rådgivning till mark- och djurägare med syfte att lokalisera betesdjuren till de mest värdefulla områdena.	Miljönämnden i samarbete med Länsstyrelsen m.fl.
Verka för att andelen hävdad ängs- och betesmark i kommunen ökar.	Utreda möjligheterna att utveckla den kommunala skötseln av vägrenar för ökad blomrikedom och biologisk mångfald	Miljönämnden Kommunstyrelsen
Verka för hållbart brukande	Medverka i översyn och aktualitetsprövning av skötselplanen för Pålsbo naturreservat	Miljönämnden i samarbetet med Länsstyrelsen

God bebyggd miljö

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Vistelse i natur- och grönområden påverkar människans välbefinnande. De tätortsnära grönområdena utgör viktiga platser för såväl återhämtning som motion. Enligt Boverket får ett grönområde inte ligga längre bort än 300 meter från bostaden för att det ska besökas regelbundet. Samtidigt utgör naturen i tätorterna livsmiljöer för många olika arter. Blommande vägkanter, porlande bäckar och lummiga trädgångar är både estetiskt tilltalande och hem för många arter. Till och med hotade arter förekommer i stadsmiljöer. Ett exempel är grova träd som kan hysa sällsynta vedlevande insekter. Ytterligare viktiga funktioner som grönstruktur i bebyggelse ger oss är att minska buller, ge svalka, filtrera föroreningar, reglera flöden m.m.

Tätortsnära natur hotas framförallt av ny bebyggelse, vägbyggen m.m. Gamla träd tas bort när de anses stå i vägen eller utgöra en säkerhetsrisk. Vägar och hus utgör spridningshinder för många arter, vilka blir allt mer

isolerade i de kvarvarande grönområdena. Eftersom nya naturområden sällan skapas minskar dess andel kontinuerligt. Vid planering och skötsel av vår tätortsnära natur är det viktigt att vi inte bygger bort den värdefulla naturmiljön. Gröna kilar kan fungera både som rekreativa stråk för människor och som spridningsvägar för olika arter. Här finns alla möjligheter att skapa ett samhälle där både människor, växter och djur trivs.

För att miljö kvalitetsmålet ”god bebyggd miljö” ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategier:

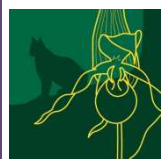
- *Arbeta för att främja samverkan med andra kommuner, myndigheter och organisationer*
- *Naturvärden och friluftsliv tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering*

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Arbeta för att främja samverkan med andra kommuner, myndigheter och organisationer	Ta fram förslag på examensarbeten i samarbete med Linköpings universitet	Miljönämnden
Arbeta för att främja samverkan med andra kommuner, myndigheter och organisationer	Samråd och erfarenhetsutbyte med omkringliggande kommuners naturvårdshandläggare, genom att medverka på minst 4 träffar/möten per år.	Miljönämnden
Naturvärden och friluftsliv tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering	Vid kommunens arbete med planläggning och exploatering av naturmark används kommunens naturvårdskompetens.	Kommunstyrelsen Byggnadsnämnden Miljönämnden
Naturvärden och friluftsliv tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering	Naturvårdsprogrammet används som underlag vid fysisk planering.	Kommunstyrelsen Byggnadsnämnden
Naturvärden och friluftsliv tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering	Ta fram rutiner som säkerställer att värden för natur- och friluftsliv tas i beaktande vid handläggning av t.ex. strandskydds- och bygglovsärenden.	Miljönämnden Byggnadsnämnden
Naturvärden och friluftsliv tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering	Ta fram rutiner för, samt påbörja arbetet med löpande uppdatering av naturvårdsprogrammets objektsdel. Uppdaterad kunskap ska sedan finnas tillgängligt för både handläggare och allmänhet.	Miljönämnden

Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

I Sverige lever uppemot 60 000 vilda arter. Arterna förekommer i en mosaik av landskapstyper. En del arter kräver olika typer av livsmiljö i olika stadier i livet, medan andra behöver samma förhållanden under hela sin livstid. Den biologiska mångfalden är motorn i de ekosystemtjänster som människan är beroende av. Exempel på ekosystemtjänster är pollinering som sköts av många insekter, vattenrening som vattendragens och våtmarkernas arter bidrar till, nedbrytning av t.ex. dynga, löv, och död ved.

Hoten mot den biologiska mångfalden är tyvärr stora. I Sverige är ca fem procent av våra växt- och djurarter så hotade att de riskerar att dö ut. Miljöförstöring, intensivare brukningsmetoder och införsel av främmande arter är generellt de största hoten mot många arter. Ett annat problem som

följer i spåren av miljöförstörelsen är att de lämpliga biotoperna ligger allt längre ifrån varandra. Fragmenteringen av landskapet försämrar spridningsmöjligheten mellan lämpliga platser, vilket ökar risken för utdöende.

För att miljö kvalitetsmålet ”ett rikt växt- och djurliv” ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategier:

- Verka för att gynnsam bevarandestatus uppnås för naturligt förekommande naturtyper
- Verka för att öka kunskapsnivån om hotade arter i kommunen

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Verka för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås för naturligt förekommande arter och naturtyper	Informera markägare när ny kunskap om arter och naturtyper framkommer	Miljönämnden
Verka för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås för naturligt förekommande arter och naturtyper	Vid planläggning av naturmark liksom vid förtätning i sjönära lägen ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.	Byggnadsnämnden
Verka för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås för naturligt förekommande arter och naturtyper	Genomföra riktade informationsträffar för markägare om naturvårdsåtgärder för att gynna kommunfågeln mindre hackspett	Miljönämnden
Verka för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås för naturligt förekommande arter och naturtyper	Markägare till objekt i naturvårdsprogrammet informeras om detta.	Miljönämnden
Verka för att öka kunskapsnivån om hotade arter i kommunen	Ta fram formulär för inrapportering av arter och naturvärden som allmänheten kan hämta hem från kommunens hemsida.	Miljönämnden
Verka för att öka kunskapsnivån om hotade arter i kommunen	Genomföra minst 10 fältkontroller per år av objekt i naturvårdsprogrammets objektskatalog.	Miljönämnden

Information och naturvägledning

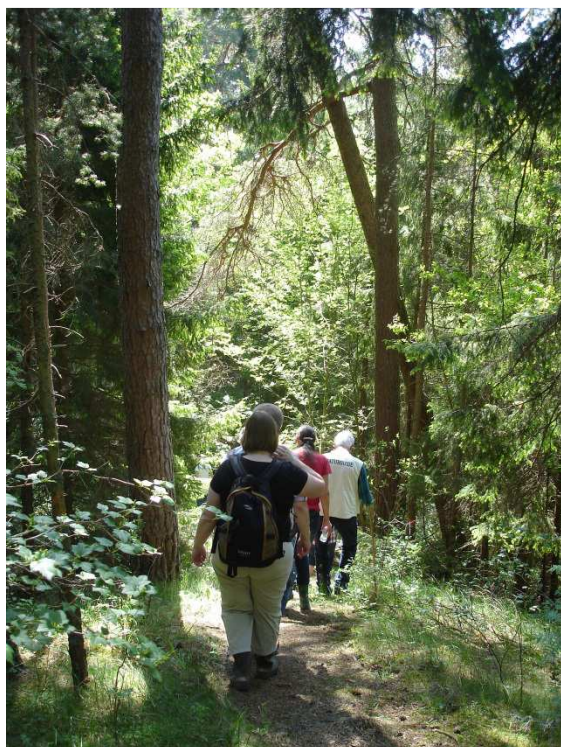
Information och naturvägledning är inget eget miljö kvalitetsmål, men är ändå en viktig del i det kommunala naturvårdsarbetet.

Naturen i Boxholm är mycket rik och omväxlande och utgör en viktig hörnsten för ett attraktivt boende i kommunen. Att vistas i naturen påverkar både vår hälsa och vårt välbefinnande positivt. Det är därför viktigt att möjliggöra för fler att vistas i naturen, samt att öka kännedomen om hemtrakten.

Informationsarbete är en del i den kommunala verksamheten och har stor betydelse i naturvårdsarbetet. Genom att informera om, samt göra naturen mer tillgänglig, ökar kunskapen och förståelsen om natur och naturvård i kommunen. Arbetet handlar t.ex. om att skapa och underhålla naturstigar, arrangera naturguidningar, trycka skyltar och kartor, eller sätta upp vilobänkar längs

stigar. Två exempel på redan utförda åtgärder är boken *Naturguiden* och *Idas stig*. I *Naturguiden* presenteras 50 av kommunens finaste naturområden med både text, karta och vägbeskrivning. *Idas stig* är en naturstig längs Svartåns lummiga strand inne i Boxholm. Längs stigen finns informationsskyltar som beskriver den omgivande naturen.

Sjön Sommen med omgivningar är troligtvis den naturmiljö som drar flest besökare till Boxholms kommun. På Torpön i Sommen ligger Naturum Sommen som tillsammans med färjeläget är en knutpunkt för turismen i Sommenbygden. Boxholms kommun är en av flera som sponsrat Naturum Sommen.

Kommuninvånarna ska ges tillgång till rika naturupplevelser.

I Malexander finns numera en skylt som beskriver hur isälvsdeltat som byn ligger inom har bildats.

För att målområdet "information och naturvägledning" ska uppfyllas jobbar Boxholms kommun efter följande strategier:

- Informera markägare, allmänhet och politiker om naturvård, biologisk mångfald och naturvårdsprogrammet
- Kommunens invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser

Följande åtgärder ska genomföras under programperioden:

Utblick från berget.

Strategi	Åtgärder	Ansvar
Informera markägare, allmänhet och politiker om naturvård, biologisk mångfald och naturvårdsprogrammet	Förbättra informationen om natur och naturvård i Boxholms kommun på kommunens hemsida	Miljönämnden Kultur- och turismnämnden
Informera markägare, allmänhet och politiker om naturvård, biologisk mångfald och naturvårdsprogrammet	Informera skolor om biologisk mångfald och naturvård. Erbjud minst ett besök per kommunal skola under programperioden.	Miljönämnden
Informera markägare, allmänhet och politiker om naturvård, biologisk mångfald och naturvårdsprogrammet	Genomföra projektet "kommunfåglar" i samarbete med Östergötlands ornitologiska förening. I första hand tas en broschyr om Boxholms kommunfågel fram.	Miljönämnden i samarbete med Östergötlands ornitologiska förening
Informera markägare, allmänhet och politiker om naturvård, biologisk mångfald och naturvårdsprogrammet	Erbjuda information/utbildning för kommunens politiker och berörda tjänstemän 1 ggr per år.	Miljönämnden
Kommunens invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser	Förvalta och utveckla befintliga naturstiggar och skyltar som informerar om natur och naturvård	Miljönämnden Kommunstyrelsen
Kommunens invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser	Arrangera minst 5 naturguidningar i Boxholms kommun varje år. Guidningarna annonseras främst via Östergötlands natur-och kulturguidningars årliga program.	Miljönämnden

Hagmark vid Kröklekulla i södra skogsbygden.

3. Åtgärdernas koppling till kommunmålen

Det övergripande målet för naturvården i Boxholms kommun är att:

Hushållningen med naturresurser ska vara långsiktigt hållbar

vilket i sammanhanget innebär:

- Den biologiska mångfalden ska bevaras, d.v.s. att en rik variation av naturtyper, arter och gener bibehålls samt att i kommunen förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd.
- Värdefulla geologiska bildningar ska bevaras.

- Boxholms kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser.
- Vid skötseln av Boxholms kommunägda naturmark (skog, ängs- och hagmark och liknande) ska huvudvikten läggas vid naturvård, friluftsliv och rekreation.
- Vid planläggning av naturmark liksom vid förtätning i sjönära lägen ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.

Nedanstående sammanställning redovisar åtgärdernas kopplingar till respektive kommunalt naturvårdsmål. Observera att en åtgärd kan beröra flera mål och redovisas således flera gånger.

Boxholms kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser

Åtgärder	Målområde
Informera markägare när ny kunskap om arter och naturtyper framkommer	Ett rikt växt- och djurliv
Genomföra riktade informationsträffar för markägare om naturvårdsåtgärder för att gynna kommunfågeln mindre hackspett	Ett rikt växt- och djurliv
Naturvårdsprogrammet används som underlag vid fysisk planering.	God bebyggd miljö
Ta fram rutiner som säkerställer att värden för natur- och friluftsliv tas i beaktande vid handläggning av t.ex. strandskydds- och bygglovsärenden.	God bebyggd miljö
Ta fram rutiner för, samt påbörja arbetet med löpande uppdatering av naturvårdsprogrammets objektsdel. Uppdaterad kunskap ska sedan finnas tillgängligt för både handläggare och allmänhet.	God bebyggd miljö
Förbättra informationen om natur och naturvård i Boxholms kommun på kommunens hemsida	Information och naturvägledning
Informera skolor om biologisk mångfald och naturvård. Erbjud minst ett besök per kommunal skola under programperioden.	Information och naturvägledning
Genomföra projektet "kommunfåglar" i samarbete med ÖGOF. I första hand tas en broschyr om Boxholms kommunfågel fram.	Information och naturvägledning
Förvalta och utveckla befintliga naturstiggar och skyltar som informerar om natur och naturvård	Information och naturvägledning
Arrangera minst 5 naturguidningar i Boxholms kommun varje år. Guidningarna annonseras främst via Östergötlands natur-och kulturguidningars årliga program.	Information och naturvägledning

Den biologiska mångfalden ska bevaras, d.v.s. att en rik variation av naturtyper, arter och gener bibehålls samt att i kommunen förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd

Åtgärder	Målområde
Genomföra riktade informationsträffar för markägare om naturvårdsåtgärder för att gynna kommunfågeln mindre hackspett	Ett rikt växt- och djurliv
Vid planläggning av naturmark liksom vid förtätning i sjönära lägen ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.	Ett rikt växt- och djurliv
Markägare till objekt i naturvårdsprogrammet informeras om detta.	Ett rikt växt- och djurliv
Ta fram formulär för inrapportering av arter och naturvärden som allmänheten kan hämta hem från kommunens hemsida.	Ett rikt växt- och djurliv
Genomföra minst 10 fältkontroller per år av objekt i naturvårdsprogrammets objektskatalog.	Ett rikt växt- och djurliv
Naturvårdsprogrammet används som underlag vid fysisk planering.	God bebyggd miljö
Ta fram rutiner som säkerställer att värden för natur- och friluftsliv tas i beaktande vid handläggning av t.ex. strandskydds- och bygglövsärenden.	God bebyggd miljö
Ta fram rutiner för, samt påbörja arbetet med löpande uppdatering av naturvårdsprogrammets objektsdel. Uppdaterad kunskap ska sedan finnas tillgängligt för både handläggare och allmänhet.	God bebyggd miljö
Vid kommunens arbete med planläggning och exploatering av naturmark används kommunens naturvårdskompetens.	God bebyggd miljö
Genomföra projektet "kommunfåglar" i samarbete med Östergötlands ornitologiska förening. I första hand tas en broschyr om Boxholms kommunfågel fram.	Information och naturvägledning
Erbjuda information/utbildning för kommunens politiker och berörda tjänstemän 1 ggr per år.	Information och naturvägledning
Ta fram ett arbetssätt för rådgivning till mark- och djurägare med syfte att lokalisera betesdjuren till de mest värdefulla områdena.	Ett rikt odlingslandskap
Utreda möjligheterna att utveckla den kommunala skötseln av vägrenar för ökad blomrikedom och biologisk mångfald	Ett rikt odlingslandskap
Medverka i översyn och aktualitetsprövning av skötselplanen för Pålsbo naturreservat	Ett rikt odlingslandskap
Fungera som remissinstans till Skogsstyrelsen vid avverkningsanmälningar som berör naturvårdsprogrammets objekt och övriga områden med höga natur-/rekreationsvärden.	Levande skogar
Verka för att förekomsten av grova träd/hålträd/död ved ökar på kommunens egen mark	Levande skogar
Inventering av strandnära miljöer i Sommen. Fokus på skogar och branter där bristande kunskap råder.	Levande skogar
Inventering av tjäderskogar/-lekplatser. Information och rådgivning till markägare angående skötsel.	Levande skogar
Kartläggning av grova träd med behov av frihuggning i kommunen. Prioriterade träd väljs ut och samråd med markägare att frihugga genomförs. Uppmärksamma möjlighet att söka NOKÅS-bidrag	Levande skogar
Fortsatt deltagande i kalkningsprogram för försurade sjöar och vattendrag enligt länets kalkningsprogram.	Levande sjöar och vattendrag
Medverka i vattenråd för Motala ström sydvästra, för att främja/initiera vattenvårdande projekt.	Levande sjöar och vattendrag
Fortsatt medverkan i arbetet för god ekologisk status i Rinnasjön.	Levande sjöar och vattendrag
Delta i projekt som leder till att minska belastningen av skräp i sjön Sommen.	Levande sjöar och vattendrag

Medverka till att en regional inventering av sjöar genomförs i samarbete inom länet	Levande sjöar och vattendrag
Medverka i miljöövervakning av sötvatten i enlighet med länsstyrelsens program.	Levande sjöar och vattendrag
I arbetet med lokalt omhändertagande av dagvatten skapa dammar, bäckar mm som är biologiskt rika och estetiskt tilltalande.	Myllrande våtmarker

Vid skötseln av Boxholms kommunägda naturmark (skog, ängs- och hagmark och liknande) ska huvudvikten läggas vid naturvård, friluftsliv och rekreation.

Åtgärder	Målområde
Naturvårdsprogrammet används som underlag vid fysisk planering.	God bebyggd miljö
Utreda möjligheterna att utveckla den kommunala skötseln av vägrenar för ökad blomrikedom och biologisk mångfald	Ett rikt odlingslandskap
Verka för att förekomsten av grova träd/hålträd/död ved ökar på kommunens egen mark	Levande skogar
I arbetet med lokalt omhändertagande av dagvatten skapa dammar, bäckar mm som är biologiskt rika och estetiskt tilltalande.	Myllrande våtmarker

Värdefulla geologiska bildningar ska bevaras

Åtgärder	Målområde
Naturvårdsprogrammet används som underlag vid fysisk planering.	God bebyggd miljö
Ta fram rutiner som säkerställer att värden för natur- och friluftsliv tas i beaktande vid handläggning av t.ex. strandskydds- och bygglovsärenden.	God bebyggd miljö
Vid planläggning av naturmark liksom vid förtätning i sjönära lägen ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.	Ett rikt växt- och djurliv
Erbjuda information/utbildning för kommunens politiker och berörda tjänstemän 1 ggr per år.	Information och naturvägledning

4. Finansiering och kostnader

De flesta åtgärderna kommer att genomföras inom ramen för respektive nämnds verksamhet, varpå inga särskilda kostnader krävs. Några åtgärder kräver dock extra finansiering. I nedanstående tabell redogörs för de åtgärder som innebär en extra kostnad för kommunen och hur dessa ska finansieras.

Åtgärder inom målområde levande sjöar och vattendrag	Kostnader och finansiering
Fortsatt deltagande i kalkningsprogram för försurade sjöar och vattendrag enligt länets kalkningsprogram.	I Boxholm ingår två sjöar i programmet, som pågått sedan 1990-talet. Staten bekostar 85 % av totalbeloppet och Miljönämnden resterande 15 %, vilket motsvarar drygt 2000 kr/år.
Fortsatt medverkan i arbetet för god ekologisk status i Rinnasjön.	Provtagningsprogrammet antogs av Miljönämnden 2012 och provtagningsperioden pågår 2013-2015. Kostanden för provtagningen uppgår till ca 4000kr/år.
Delta i projekt som leder till att minska belastningen av skräp i sjön Sommen.	Naturum Sommen planerar att driva projektet genom att söka statliga medel. Om projektet blir verklighet förs en dialog med Naturum Sommen hur Boxholms kommun kan bistå med rådgivning och administration av bidragsansökningar, eventuell bortforsling av uppsamlat skräp m.m.
Medverka till att en regional inventering av sjöar genomförs i samarbete inom länet	Projektet genomförs i samarbete med andra kommuner i länet och endast om statliga medel erhålls för projektet.
Medverka i miljöövervakning av sötvatten i enlighet med länsstyrelsens program.	Miljöövervakning genomförs i form av elfiske. Kostnaden uppgår till drygt 2000 kr/år, vilket är avsatt inom Miljönämndens budget.
Åtgärder inom målområde levande skogar	Kostnader och finansiering
Inventering av strandnära miljöer i Sommen. Fokus på skogar och branter varom bristande kunskap råder.	Projektet genomförs inom ramen för miljönämndens verksamhet och förutsatt att extra medel erhålls från statlig bidragsansökning.
Inventering av tjädersskogar/-lekplatser. Information och rådgivning till markägare angående skötsel.	Projektet genomförs inom ramen för miljönämndens verksamhet och eventuella extra medel söks hos externa finansiärer.
Kartläggning av grova träd med behov av frihuggnig i kommunen. Prioriterade träd väljs ut och samråd med markägare att frihugga genomförs. Uppmärksamma möjlighet att söka NOKÅS-bidrag	Projektet genomförs inom ramen för miljönämndens verksamhet och eventuella extra medel söks hos externa finansiärer.
Åtgärder inom målområde ett rikt odlingslandskap	Kostnader och finansiering
Ta fram ett arbetssätt för rådgivning till mark- och djurägare med syfte att lokalisera betesdjuren till de mest värdefulla områdena.	Projektet genomförs inom ramen för miljönämndens verksamhet och eventuella extra medel söks via externa finansiärer.
Åtgärder inom målområde ett rikt växt- och djurliv	Kostnader och finansiering
Vid planläggning av naturmark liksom vid förtätning i sjönära lägen ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.	Eventuella inventeringar tas upp i budget för aktuella exploateringsprojekt.
Åtgärder inom målområde information och naturvägledning	Kostnader och finansiering
Arrangera minst 5 naturguidningar i Boxholms kommun varje år. Guidningarna annonseras främst via Östergötlands natur-och kulturguidningars årliga program.	Miljönämnden avsätter årligen pengar till guideverksamheten i sin budget.